

Asia: VN/18059/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikoslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Psykologiliitto kannattaa sukupuolen liittämistä rikoksesta määrättävän rangaistuksen koventamisperusteisiin luonnoksen esittämissä rikostyypeissä.

Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden ammatillinen työryhmä kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota siihen, että sukupuoli ja sen moninaisuus esitetään nykyisessä taustadokumentissa ja lakiuudistuksessa osin sekavalla tavalla. Tekstissä puhutaan pääosin sukupuolesta kaksijakoisena "sukupuolella tarkoitetaan naisia ja miehiä", "kumpi sukupuoli", "jomman kumman sukupuolen" yms.. Tekstissä todetaan, että jos "kyse olisi transihmiseen tai intersukupuoliseen vähemmistöryhmänä kohdistuvasta vaikuttimesta, se voisi tulla koventamisperusteena huomioitavaksi nykyiseen tapaan pykälän 4 kohdassa mainittuna muuna rinnasteisena vaikuttimena". Samoin luonnoksessa todetaan, että "uhrin sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun tai niin sanottuun intersukupuolisuuteen liittyvä teon motiivi tulisi jatkossakin nykyiseen tapaan huomioon otettavaksi vihavaikutinta koskevassa koventamisperustesäännöksessä mainittuna muuna rinnasteisena vaikuttimena. Vihavaikutinta koskevan koventamisperusteen soveltumisesta tällä perusteella sukupuolen moninaisuutta ilmentäviin tapauksiin ei ole lain esitöiden selkeän maininnan ja oikeuskäytännön valossa epäselvyyttä."

Työryhmä ehdottaa sukupuolen määritelmän tarkentamista ja moninaistamista tekstissä. Nykyisessä tekstissä jää epäselväksi, tarkoitetaanko sukupuolella esimerkiksi itsemääriteltyä sukupuolta - joskus sukupuoli-identiteetti, vai juridista sukupuolta, joka voi olla ristiriidassa henkilön (itsemääritellyn) sukupuolen tai sukupuolen ilmaisun kanssa. Jää epäselväksi, miksi uudistus ottaa lähtökohdakseen sen, että sukupuolia olisi kaksi, mies ja nainen, eikä huomioi riittävästi olemassa olevaa sukupuolen moninaisuutta.

Työryhmä ehdottaa, että laki kattaisi kaikki sukupuolet, ei ainoastaan miehiä tai naisia, ja että sukupuolen moninaisuus huomioitaisiin sanamuotoiluissa. Yksi vaihtoehto olisi noudattaa tasa-arvolain muotoilua ja lisätä vaikuttimiin sukupuolen lisäksi sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu. Työryhmän huolena on, että sukupuolivähemmistöjen oikeusturva jää suhteessa heikommaksi, jos heihin kohdistuva vaikutte tulee huomioiduksi ainoastaan muuna rinnasteisena vaikuttimena. Vaikka käytännössä sukupuolen moninaisuus tulisikin huomioiduksi nykyisessä oikeuskäytännössä, on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta ongelmallista käsitellä laissa sukupuolta kahtiajakoisena. Olisi myös toivottavaa, että lakiuudistusta tehdessä hyödynnettäisiin enemmän tietoa sukupuolivähemmistöihin kohdistuvasta syrjinnästä ja rikoksista.

Alaraudanjoki Esa

Suomen Psykologiliitto - Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden ammatillinen työryhmä sekä Oikeuspsykologian atr osallistuvat lausunnon laatimiseen.